

Márton Andrea

Finnország részvétele a békefenntartó műveletekben

Tanulmányomban Finnország részvételét szeretném bemutatni a különböző (ENSZ, NATO, EU) békefenntartó missziókban. Azért tartom fontosnak a témát, mert az ország jelenleg semleges és a NATO tagság csak lehetőségként jelenik meg a biztonság- és védelempolitikai dokumentumokban, de ettől függetlenül jelentős mértékben hozzájárul a különböző békefenntartó műveletek sikeréhez. Mivel a békefenntartás több önálló katonai és nem katonai jellegű műveletet foglal magában így csak a Finnország által felvállalt akciókat, illetve a részvételhez kapcsolódó törvényi szabályozást mutatom be.

A XX. században a nemzetközi rendszer és a nemzetközi politika számos nagyjelentőségű változáson ment keresztül. A szovjet–amerikai szembenállás a világ nagy részét ellenőrzése alatt tartotta. A hidegháborúban a fenyegetettség és a fegyverkezés oka a tömbösödés volt, megszűnésével azonban a konfliktusok száma nemhogy csökkent volna, hanem szignifikánsan nőtt. A hidegháború befejeződése után a regionális konfliktusok, válságok kezelésének lehetőségei nagymértékben kiszélesedtek. „Ebben az időszakban vált a békefenntartás a politika úgynevezett sikeráztatává. Míg a klasszikusnak tekinthető békefenntartás általában tűzszüneti megállapodások ellenőrzését jelentette, addig az új, minőségileg magasabb szintű műveletek határozottabb beavatkozást is jelentenek, mint például a béke kikényszerítése erőszakos eszközök alkalmazásával.”¹

Finnország biztonság- és védelempolitikájáról

Tekintsük át röviden Finnország Biztonság- és Védelempolitikai Stratégiáját, amelyben már megjelennek a nemzetközi szervezetekben végzett békefenntartó műveletekkel kapcsolatos alapelvek is.

A szuezi válság 1956 őszén új kihívásokkal állította szembe Finnország biztonság- és védelempolitikáját. A kihívásokat az jelentette az ország számára, hogy a válság és a magyarországi események következtében a nemzetközi feszültség erősödött, még

1 Szabó Imre: A balkáni békefenntartó műveletek áttekintése <http://www.zmne.hu/tanszekek/kvt/digitgy/20012/eloadas/szaboi.html> letöltés ideje: 2008-06-05 13:01

alig-alig rendelkezett tapasztalatokkal a nemzetközi szervezetekben, és az újonnan megválasztott köztársasági elnök² ekkor kezdte meg első hivatali idejét. Ebben a helyzetben döntött a Biztonsági Tanács úgy, hogy békefenntartó missziót küld³ a válság övezetbe. Finnország, mint az ENSZ tagja szintén döntési helyzetbe került, hiszen új tagként kellett nyilatkoznia, csatlakozik-e a misszióhoz. Ebben a helyzetben Finnország a részvétel mellett döntött. A részvétel a nemzetközi konfliktus kezelésében egy teljesen új fejezetet nyitott a finn biztonság- és védelempolitikában. Az ENSZ által irányított békefenntartó műveletek helyet kaptak a finn biztonság- és védelempolitikai dokumentumokban, mert a missziókban⁴ történő részvétel erősítette Finnország nemzetközi pozícióit.

A finn biztonság- és védelempolitikai dokumentumok mindegyike foglalkozik az új típusú konfliktusokkal, amelyek a katonai erő felhasználásával zajlanak. A dokumentumok⁵ megállapítják, hogy ezek a válságok és konfliktusok etnikumok, vallási felekezetek, történelmi sérelmek, az emberi jogok, demokrácia, vagy a természeti erőforrásokért folyik.

A 2001-ben kiadott biztonság- és védelempolitikai stratégia kimondja, hogy a Hidegháború és az 1990-es években megszerzett tapasztalatokat is alkalmazni kell, valamint, hogy Finnország továbbra is részt kíván venni a válságkezelő műveletekben. Finnország a békefenntartásban szerzett tapasztalatok segítségével növeli védelmi képességeit, amelyeket további nemzetközi műveletekben szeretne hasznosítani. Természetesen eleget tesz az Európai Unióban (EU), az ENSZ-ben, és az EBESZ-ben⁶ vállalt kötelezettségeinek is, és részt vesz a NATO Partnerség a békéért programban.⁷

-
- 2 Urho Kekkonen: a Finn Köztársasági elnök, igazi politikusi pályája 1936-ban kezdődött, amikor a finn országgyűlés tagjává választották az Agrár Párt színeiben. 1936–1937 folyamán igazságügy miniszter, 1937–1939 között belügyminiszter. 1950–1956 között négyszer is betöltötte a miniszterelnöki posztot. 1956.02.15-én köztársasági elnökké választották.
  - 3 UNIF I.: First United Nations Emergency Force – ENSZ első rendkívüli hadereje; fennállásának ideje: 1956 novemberétől 1967 júniusáig. Főhadiszállás: Gáza. A misszió eleinte a Szuezi-csatorna közelében a Sínai-félszigeten állomásozott, majd később a tűzszüneti demarkációs vonal mentén a gázai övezetben és a Sínai-félszigeten a nemzetközi határ egyiptomi oldalán. http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefi.htm letöltési idő: 2008-10-26
  - 4 UNIPOM: United Nations India–Pakistan Observation Mission – ENSZ Indiai–Pakisztáni Megfigyelő Missziója; Fennállásának ideje: 1965 szeptemberétől 1966 májusáig. Főhadiszállás: Lahore (Pakisztán); Amritsar (India). A misszió az indiai–pakisztáni határon teljesített szolgálatot Kasmír és az Arab-tenger közötti részen. http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unipom.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:28; UNIF II.: Second United Nations Emergency Force – ENSZ második rendkívüli hadereje. Fennállásának ideje: 1973 október–1979. júliusig. A misszió feladata ellenőrizni, hogy az egyiptomi és izraeli fél betartja az 1974.01.18 és 1975.09.04 között megkötött megállapodásokat, és az ütköző zóna felügyelete. http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefii.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:45
  - 5 Finn Biztonság- és Védelempolitikai Stratégia 2001 <http://www.defmin.fi/files/1149/InEnglish.pdf> letöltési idő: 2008-11-30 18:23; Finn Biztonság- és Védelempolitikai Stratégia 2004 http://www.defmin.fi/files/311/2574_2160_English_White_paper_2004_1_.pdf letöltési idő: 2008-11-30 18:25
  - 6 EBESZ: Európai Biztonság és Együttműködési Szervezet
  - 7 NATO Partnerség a békéért program: a kezdeményezés kertében, valamint a partnerségi tervező és felülvizsgálati eljárás során katonai tevékenységet és kezdeményezést vezettek be annak érdekében, hogy erősítsék a NATO és a partner országok kapcsolatát.

Finnország számára a válságkezelő műveletek egyszerre jelentenek katonai és polgári feladatokat. A nemzetközi műveletekben az ország a nemzeti erőforrásaira támaszkodik.

Finnország részt vehet azokban az EU, EBESZ, ENSZ vagy NATO műveletekben, amelyek ENSZ vagy EBESZ felhatalmazással jönnek létre, és amelyek rendelkezései nem ellentétesek a 2000-ben hatályba lépett a békeműveletek támogatásáról szóló törvény rendelkezéseivel. A törvény rendelkezései alapján egy időben nem több mint, 2000 békefenntartó állomásozhat külföldön. Jelenleg körülbelül a mintegy 1600 fő szolgál különböző missziókban. A Külügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium felel a nemzetközi műveletekben való részvétel előkészítéséért, vezetéséért és felügyeletéért. A Védelmi Minisztérium felel a döntések gyakorlati kivitelezéséért.

Jövőben is rendkívül fontos feladat az ENSZ által vezetett vagy támogatott műveletekben való részvétel.

Finnország részt vesz az EU katonai válságkezelő képességeinek kialakításában, valamint felajánlja a gyors reagálású erejét az EU nemzetközi válságkezelő műveleteihez. A felajánlott erő létszáma nem több mint, 1500 katona. Finnország a gyors reagálású erejének kialakításakor figyelembe vette az EU által 1999-ben kitűzött célt, mely alapján 2003-ra felállításra kerül az EU katonai válságkezelő képessége.

Finnország a jövőben részt kíván venni a NATO által vezetett katonai válságkezelő műveletekben, valamint szorosabb együttműködésre törekszik a NATO-val különös tekintettel azokra a tervezés alatt levő műveletekre, amelyekhez csapatokat kíván felajánlani.

Finnország a megváltozott biztonsági körülmények között sem mondott le az ENSZ és az EBESZ által vezetett missziókban való részvétel lehetőségéről, illetve az Európai Unióval és a NATO-val kötött megállapodásokkal⁸ új lehetőség nyílt meg a finn békefenntartás számára.

Finnország biztonság- és védelempolitikájában az európai uniós tagság is változásokat eredményezett. A változások főként az ország nemzetközi szerepvállalásában jelentkeztek. A védelempolitikai dokumentumokban megtalálhatók az EU szomszédságpolitikájának, a bel- és igazságügy fejlesztésének támogatása, illetve minden olyan politika és alapelv támogatása, amely növeli Finnország és az európai biztonságot.

Finnország részvétele a békeműveletekben

A békefenntartó műveletekben Finnország 1956 óta vesz részt. Az eddigi műveletek során körülbelül 35 000 katona szolgált külföldön.⁹ A békefenntartó műveletekben történő részvételt a Finn biztonság és védelempolitikai stratégia¹⁰ és a békefenntar-

8 Finnország 1995-ben csatlakozik az Európai Unióhoz; 2003 óta tagja a NATO PFP programjának.

9 Markku Nikila: Summary of Finland's role in international peacekeeping
<http://www.un.int/finland/peace.html#summary> letöltési idő: 2008-09-26 15:04

10 Finn Biztonság és védelempolitikai stratégia: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=181> letöltési idő: 2008-09-12 21:13

tásról szóló törvény¹¹ rendelkezései szabályozzák. A törvény III. fejezetének preambuluma a nemzetközi válság menedzsmentben való részvétel katonai és civil szabályait és elveit határozza meg.

Finnország aktívan részt vesz a válságkezelő és békefenntartó műveletekben, valamint teljesíti vállalt nemzetközi kötelezettségeit az Európai Unióban, az ENSZ-ben és EBESZ-ben és részt vesz a NATO partnerség a békéért programban. Az ország törekszik arra, hogy a különböző nemzetközi szervezetekben szerzett tapasztalatait folyamatosan javítsa a békefenntartó képességeit. A nemzetközi tapasztalatok felhasználhatók a nemzeti védelmi erő fejlesztésében és a katasztrófa helyzetekben elrendelt készenléti helyzetek fenntartásában és kezelésében. A jelenleg az ország rendelkezésére álló erőforrások többsége, amivel részt vesz a nemzetközi műveletekben a nemzeti védelmi erőhöz tartozik.

A békefenntartásról szóló törvény, 2001-ben lépett érvénybe, amely lehetőséget teremt a finn védelmi erő tagjainak arra, hogy az ENSZ vagy EBESZ mandátumon alapuló humanitárius és békefenntartó műveletekben részt vegyenek. A törvény rendelkezései alapján a kormány terjeszti elő a javaslatot a parlamentnek, és a közársasági elnök dönt a részvételről illetve a kontingens kivonásáról.

A Külügyminisztérium és a Védelmi Minisztérium felelősek azért, hogy a politikai akaratnak megfelelően történjen meg a békefenntartó művelet felügyelete és irányítása, míg a gyakorlati megvalósításért a finn védelmi erő a felelős.

Finnország békefenntartó műveletekben való részvételének finanszírozását felosztják a Külügy Minisztérium és a Védelmi Minisztérium között. Általában bevett gyakorlat a költségvetési tervezéskor, hogy a békefenntartó műveletekben részt vevő személyzet bérét illetve Finnország ENSZ tagsági díját a Külügy Minisztérium, míg az anyagi, a részvételi, illetve a katonai megfigyelői akciók költségeit a Védelmi Minisztérium fedezi.

Finnország a békefenntartó műveletekre egy gyors reagálású erőt tart fenn, amely két gyalogsági-, egy műszaki zászlóaljból, egy közlekedési és egy CIMIC századból áll. A finn haditengerészet szintén két hajóval szintén részt vesz a gyors reagálású erőben, azonban jelenleg a finn légi erő nem része a békefenntartásra kialakított egységnek.

Finnország részvételét békefenntartó missziókban a nemzetközi intézmények és az egyéb kezdeményezések keretei között kell vizsgálnunk. A vizsgálódás szempontjából célszerű az 1956-tól napjainkig tartó időszakot két részre osztani. Ezek alapján: 1956-tól 1988-ig és 1988-tól napjainkig terjedő időszakra.

□ *1956 és 1988 között, a klasszikus békefenntartás kialakulásának és fejlődésének időszakában az ország igyekezett nemzetközi tapasztalatokat szerezni. A fent nevezett időszakban Finnország négy – az alábbiakban röviden ismertetett – ENSZ keretein belül létrehozott misszióban vett részt:*

11 Békefenntartásról szóló törvény: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=186>
letöltési idő: 2008-09-12 20:52

UNIF I: *First United Nations Emergency Force* – ENSZ első rendkívüli hadereje. Fennállásának ideje: 1956 novemberétől 1967 júniusáig. Főhadiszállás: Gáza. A misszió eleinte a Szezei-csatorna közelében a Sínai-félszigeten állomásozott, majd később a tűzszüneti demarkációs vonal mentén a gázai övezetben és a Sínai-félszigeten a nemzetközi határ egyiptomi oldalán. Mandátum: az ellenségeskedés megszüntetésének biztosítása, valamint a francia, angol és izraeli katonaság egyiptomi területéről való kivonásának ellenőrzése. A csapatkivonás után, az egyiptomi és izraeli erők közötti ütköző zónát felügyelte.

UNIPOM: *United Nations India – Pakistan Observation Mission* – ENSZ Indiai–Pakisztáni Megfigyelő Missziója. Fennállásának ideje: 1965 szeptemberétől 1966 májusáig. Főhadiszállás: Lahore (Pakisztán); Amritsar (India). A misszió az indiai–pakisztáni határon teljesített szolgálatot Kasmír és az Arab-tenger közötti részen. Mandátum: az indiai–pakisztáni tűzszünet felügyelete, az UNMOGIP által felügyelt terület kivételével, valamint a két fél katonai erőinek visszavonását az 1965.08.05-e előtt fennálló állapotnak megfelelően.

UNIF II: *Second United Nations Emergency Force* – ENSZ második rendkívüli hadereje. Fennállásának ideje: 1973. október–1979. júliusig. A misszió feladata ellenőrizni, hogy az egyiptomi és izraeli fél betartja az 1974.01.18 és 1975.09.04 között megkötött megállapodásokat, és az ütköző zóna felügyelete.

UNOGIL: *United Nations Observation in Lebanon* – ENSZ megfigyelő csoportja Libanonban fennállása: 1958 júniusától–decemberig. A misszió célja, hogy a megakadályozza az illegális határsértéseket és a fegyverszállításokat a libanoni határon át.¹²

□ 1988-tól napjainkig terjedő időszakban a finn békefenntartó kontingens az elmúlt húsz évben 3 afrikai, 2 közel-keleti, 4 balkáni és egy ázsiai misszióban vett részt.

ONUMOZ: *United Nations Operation in Mozambique* – ENSZ mozambiki művelete, fennállása: 1992 decembertől – 1994 decemberig. A művelet célja, hogy segítsen betartatni a béke megállapodásban foglaltakat; ellenőrizze a tűzszünetet, a külföldi katonák visszavonását, illetve biztosítsa az országon áthaladó közlekedési folyószakat, és felügyelje a parlamenti választásokat.

UNOSOM I: *United Nations Operation in Somalia* – ENSZ első szomáliai művelete; fennállása: 1992 áprilisától – 1993 márciusáig. A művelet célja, hogy a felügyelje Mogadishuban a tűzszünetet és a segélyszállítmányok eljuttatását a városban és annak körzetében. Később a művelet mandátumát kiterjesztették a segélyszállítmányok és a humanitárius központok védelmére.

12 1) UNIF I.: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefi.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:18;

2) UNIPOM: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unipom.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:28;

3) UNIF II: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unefii.htm letöltési idő: 2008-10-26 17:49

4) UNOGIL: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unogil.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:00;

UNTAG: *United Nations Transition Assistance Group* – ENSZ átmenetet segítő csoportja; fennállása: 1989 áprilistól – 1990 március 21-ig. A feladat biztosítani Namíbia függetlenné válását szabad és tisztességes választásokon keresztül.¹³

UNIKOM: *United Nations Iraq–Kuwait Observation Mission* – ENSZ iraki–kuvaiti megfigyelő missziója. Fennállása: 1991. áprilisától 2003. október 6-ig. A misszió feladata felügyelni az iraki erők kivonását Kuvaitból, valamint felügyelni a demilitarizált zónát az iraki – kuvaiti határ mellett és ellenőrizni a határsértéseket és jelentést tenni valamennyi ellenséges incidensről.

UNIIMOG: *United Nations Iran – Iraq Military Observer Group* – ENSZ Irak–iráni katonai megfigyelő csoportja; fennállása: 1988. augusztustól – 1991. februárig. A misszió célja, hogy ellenőrizze a fegyverszünetet és a csapat kivonásokat a megszállt területekről a nemzetközileg elismert határok mögé.¹⁴

UNPREDEP: *United Nations Preventive Deployment Force* – ENSZ megelőző felvonuló ereje (a volt Jugoszláv Macedón Köztársaságban). Fennállása: 1995 márciustól 1999 februárig; a misszió feladat: figyelni a határ menti területek fejlődését és jelentést tenni minden eseményről, amely a volt Jugoszláv Macedón Köztársaság területi épségét veszélyezteti.

UNMIBH: *United Nations Mission In Bosnia and Herzegovina* – ENSZ Misszió Bosznia – Hercegovinában. Fennállása: 1995 decembertől – 2002 decemberig. A misszió feladata felügyelni a rendőrségi reformot, segítséget nyújtani a törvény végrehajtási szakaszában, ezen kívül humanitárius segítséget nyújtani a visszatelepülő menekülteknek, az emberi jogok betartása, és az újjáépítés elősegítése.

UNTAES: *United Nations Transitional Authority In Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium* – ENSZ Átmeneti Igazgatósága Kelet-Szlavóniában, Baranyában és Nyugat-Szerémségben, fennállása: 1996 januártól – 1998 január. A misszió feladata demilitarizálja a területet, segítséget nyújt a menekültek visszatéréséhez, felügyeli a békét és biztonságot, ideiglenes karhatalmat alapít, közfeladatokat lát el, szervezi a választásokat és elősegíti a térség békés visszatérését Horvátországba.

UNMOP: *United Nations Mission of Observer in Prevlaka* – ENSZ megfigyelő misszió a Prevlaka-félszigeten. Fennállása: 1996 februártól – 2002 decemberig. A misszió feladata felügyelni a stratégiai helyen levő félsziget demilitarizálását.¹⁵

13 *Három afrikai misszió:* 1) ONUMOZ: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/onumoz.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:50;

2) UNOSOM I: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unosomi.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:53;

3) UNTAG: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untag.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:56;

14 *Három közel-keleti misszió:* 1) UNIKOM: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unikom/> letöltési idő: 2008-10-26 18:57; 2) UNIIMOG: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/uniiimog.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:59; 3) UNOGIL: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unogil.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:00;

15 *Négy balkáni misszió:* 1) UNPREDEP: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/unpredep.htm letöltési idő: 2008-10-26 18:47; 2) UNMIBH: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmibh/> letöltési idő: 2008-10-26 19:10; 3) UNTAES: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/untaes.htm letöltési idő: 2008-10-26 19:35; 4) UNMOP: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmop/> 2008-10-26 20:19

UNGOMAP: *United Nations Good Offices Mission In Afganistan and Pakistan* – ENSZ Jószoigálati Missziója Afganisztánban és Pakisztánban. Fennállása: 1988 májusától – 1990 márciusig. A misszió feladata együttműködni és felügyelni a megkötött megállapodás betartását, illetve jelentést tenni rendelkezéseinek megszegéséről. A szovjet egységek kivonása Afganisztánból és a menekültek visszatelepítésének elősegítése.¹⁶

2007 júliusától Finnország ENSZ által felügyelt 11 nemzetközi békefenntartó műveletben 822 katonával vesz részt. Nyugat-balkánon a KFOR műveletben 400, illetve az Althea műveletben 60 katonával képviselteti magát. Az Afganisztánban zajló ISAF műveletekben 100 katonával, míg az ENSZ felhatalmazású egyéb műveletekben (Libanon, Kasmír, Szudán, Etiópia és Eritrea stb.) 220 katonája van jelen. Természetesen az európai védelmi képességek fejlesztésében is részt vesz mintegy 160 fős katonai állományt tart készenlétben a német–holland–finn nemzetközi kötelék keretén belül, valamint az Európai Unióval együtt különleges támogatást nyújt a Szudánban zajló műveletekhez.

A civil válságkezelés mindinkább fontos szerepet játszik a nemzetközis biztonság és stabilitás megteremtésében. Finnország ezért részt vesz az ENSZ, az EU, és más nemzetközi szervezetek, mint például az EBESZ missziókban és segítséget nyújt a konfliktus sújtotta területeken a társadalom újjáépítésében, a demokratikus elvek érvényre juttatásában illetve humanitárius feladatok ellátásában. Körülbelül 60 finn szakértő vesz részt több mint húsz civil válságkezelő misszióban, vezet és felügyel missziókat, lát el szakértői feladatokat. A civil válságkezelő missziók középpontjában a Nyugat-Balkán, Afganisztán, Közép-Ázsia, valamint Közel-Kelet, Nepál és Szudán áll. A civil válságkezelő feladatok jelentős része, amelyben Finnország is részt vesz az Európai Unió vezetése alatt zajlik. Finnország 2008-ban körülbelül 40 szakértővel vett részt ezekben a műveletekben, továbbá finn szakértők rendszeresen vállalnak pozíciókat a válság övezetekbe települt EU és EBESZ irodákban. Több mint 30 választási megfigyelő vesz részt különböző EBESZ által felügyelt misszióban. Finnország jelentős összegeket költ a válságkezelő műveletekben való részvételre. A 2008-as évben 100 millió eurót tervezett költeni éves szinten a 800 békefenntartó külföldi állomásoztatására. Azonban az ország még ennél is többet 115 millió eurót költött az Afganisztánban, valamint Csádban, Koszovóban, Boszniában, Libanonban elvégzendő feladataira.

□ 2008 júniusában Finnország 77 országgal együttműködve, az alábbiakban röviden ismertetett 8 ENSZ által vezetett műveletben vett/vesz részt összesen 47 fővel, amiből 18 rendőr, 26 katonai megfigyelő és 3 katona.

UNMID: *United Nations Disengagement Observer Force* – Az ENSZ csapatszétválasztási megfigyelő hadereje. Fennállása: 1974. júniustól – napjainkig, a misszió feladata szétválasztani az izraeli és a szír hadsereget a Golán fennsíkon. Felügyelni a demarkációs övezetet. A misszió mandátuma minden 6 hónapban meghosszabbításra kerül.

¹⁶ Egy ázsiai misszió: UNGOMAP: http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/ungomap/mandate.html letöltési idő: 2008-10-26 20:46

UNMEE: *United Nations Mission in Ethiopia an Eritrea* – ENSZ Missziója Etiópiában és Eitreában. Fennállása: 2000. júliustól napjainkig; a misszió feladata felügyelni az ellenségeskedések megszűnését, az etiópiai erők átcsoportosítását, valamint ezen erők 1999.02.06 elfoglalt pozíciót, különös tekintettel azokra a helyekre, amelyek a 1998.05.06-a előtt nem tartoztak az etiópiai adminisztrációhoz. További feladata a missziónak ellenőrizni az ideiglenes biztonsági zónát és betartatni a felekkel a megállapodásban foglaltakat és segítséget nyújtani a menekültek visszatelepítéséhez.

UNMIK: *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo* – Az ENSZ Koszovói Missziója. Fennállása: 1999 júniusától – napjainkig. Feladata: az ENSZ történetében egyedülálló a közigazgatás irányítása és a békés élet megteremtése minden koszovói polgár számára.

UNMIL: *United Nations Mission in Liberia* – Az ENSZ libériai missziója. Fennállása: 2003. szeptember 19-től napjainkig. A misszió feladata támogatni a tűzszüneti megállapodás betartását, elősegíteni a védelmi szektor reformját, az emberi jogok érvényesülését, valamint békés élet feltételeinek megteremtését.

UNMIN: *United Nations Mission in Nepal* – Az ENSZ nepáli missziója. Fennállása: 2007. január 27-től – 2009. január 23-ig. A misszió feladata egy speciális politikai küldetés a béke elfogadtatása.

UNMIS: *United Nations Mission in Sudan* – Az ENSZ szudáni missziója. Fennállása: 2005. március 24-től napjainkig. A misszió mandátumát 6 hónaponként meghosszabbítják. A misszió feladata: támogatni és végrehajtani a béke megállapodást, elősegíteni a menekültek hazatérését, valamint támogatni a nemzetközi erőfeszítéseket és elősegíteni az emberi jogok érvényesülését.

UNOMIG: *United Nations Observer Mission in Georgia* – Az ENSZ Megfigyelő Missziója Grúziában. Fennállása: 1993-tól napjainkig. Feladata: a kormányerők és az Abház lázadók közötti tűzszünet betartatása.

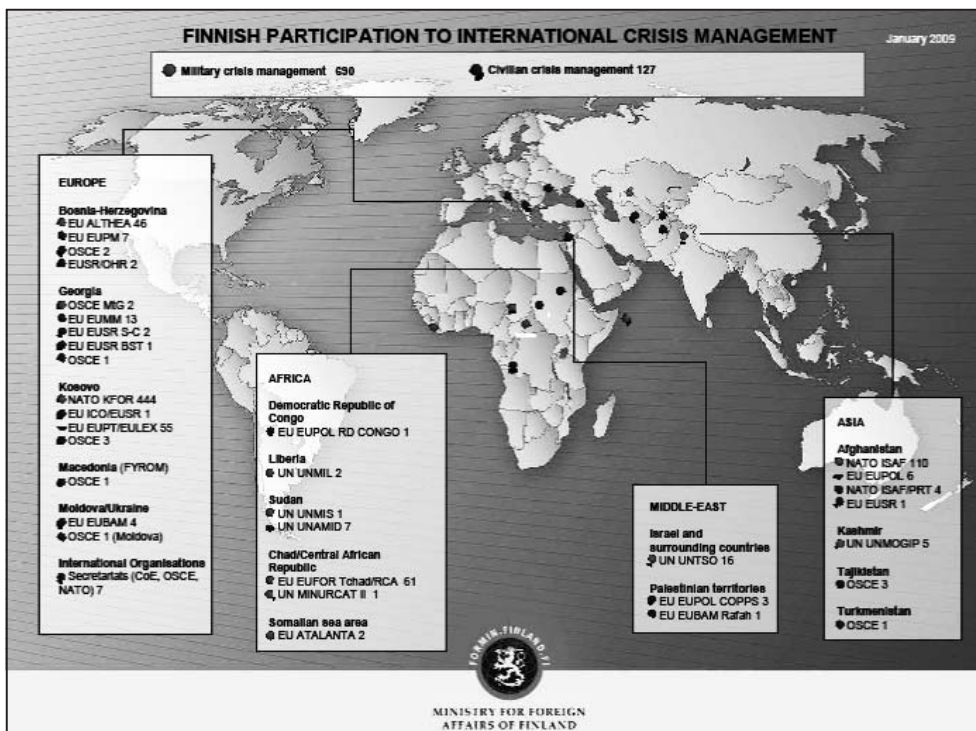
UNTSO: *United Nations Truce Supervision Organization* – Az ENSZ Fegyverszünet ellenőrzési Szervezete. 1948-ban állították fel. Jelenlegi feladata a Közel-Keleten ellenőrizni a tűzszüneti megállapodásokat, illetve közreműködni a szervezet régióban vezetett misszióiban.¹⁷

Finnország jelenleg is részt vesz az afrikai válságkezelő központ (ACCORD¹⁸) munkájában. Az ACCORD elsődleges célja, a speciális konfliktuskezelés, a konfliktuselemzés és megelőzés a felek közötti közvetítés. 1992 óta több mint 15 000 embert készítettek fel a válságkezelő műveletekben való részvételre. Finnország jelenleg is együttműködik a szervezettel és rendszeresen támogatja a szervezet oktatási projekteit, valamint szakértői részt vesznek a szervezet munkájában. Elsősorban a

17 8 ENSZ művelet: 1) UNMID/UNDOF: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/undof/index.html> letöltési idő: 2009-02-06 13:40; 2) UNMEE: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmee/> letöltési idő: 2008-10-26 18:49; 3) UNMIK: <http://www.unmikonline.org/intro.htm> letöltési idő: 2009-02-06 13:52; 4) UNMIL: <http://unmil.org/1content.asp?ccat=mandate&zdoc=1> letöltési idő: 2009-02-06 14:00; 5) UNMIN: <http://www.unmin.org.np/> letöltési idő: 2009-02-06 14:06; 6) UNMIS: <http://www.unmis.org/english/en-main.htm> letöltési idő: 2009-02-06 14:15; 7) UNOMIG: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig/> letöltési idő: 2009-02-06 14:22; 8) UNTSO: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unts/> letöltési idő: 2009-02-06 14:28

18 ACCORD: African Centre for the Constructive Resolution of Disputes

civil és katonai válságkezelésben, az emberi jogok kérdéseiben nyújt támogatást a szervezetnek. A jelenlegi finn békefenntartó részvétel a fenti térképvázlat¹⁹ szemlélteti.

A 2009-es januári adatok láthatók a térképen, néhány korábban ismertetett misszió mandátuma már lejárt illetve befejeződött. Finnország részt vesz a NATO vezette katonai válságkezelő műveletekben, Afganisztánban és a Nyugat-Balkánon.

Finnország biztonság- és védelempolitikájának központi eleme továbbra is a nemzetközi válságkezelő műveletekben való részvétel. A finn részvétel olyan regionális krízishelyzetekre is kiterjed, mint például a természeti katasztrófák elhárítása. Az ország megpróbál jelenleg azokra a területekre és válságkezelő műveletekre koncentrálni, ahol a jelentős hozzáadott értéket tud felmutatni, és ahol a már megszerzett tapasztalatai a legjobban kamatoztathatók. Az egyes válságkezelő műveletekben való részvétel lehetőségét a finn vezetés mindig abból a szempontból mérlegeli, hogy miként tudja a védelmi erő fejlesztésében a legjobban felhasználni a megszerzett tapasztalatokat.

* * *

19 Forrás: <http://www.finlandnato.org/public/download.aspx?ID=40179&GUID={3743DB94-DFB3-4804-82CB-AE1D6FE8D275}> letöltés időpontja: 2009-02-03 10:07

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az ENSZ a béke és biztonság garantálásának alapvető intézménye. Az Alapokmány rendelkezései, kerete, szelleme lehetőséget biztosít egy átfogó konfliktuskezelés megvalósítására. Azonban a „klasszikus” békefenntartás időszakában csak egyfajta eljárási mód alakulhatott ki, melyben szerepe volt a korszak politikai, katonai szembenállásának. A konfliktusok kezelésében az államokat tekintették a főszereplőknek, míg a polgárháborúk vagy az egyéb országokon belüli válságok jelentősége háttérbe szorult a hidegháborús időszak vezető államai számára. Így megállapíthatjuk, hogy a kezdeti békefenntartó tevékenység kialakult módszere egy adott konfliktus bizonyos szakaszában nem az okokat kezelte, hanem a kialakult békét vagy a nem háborús állapotot próbálta meg konzerválni. Az 1988-at követő időszakban szembesülhetett a világ azzal, hogy a békefenntartás feltételei többnyire csak kényszer és a fegyveres erő alkalmazásával alakíthatók ki.

A hidegháborús korszak lezárultával, a nagy hatalmak közötti viszony átrendeződésével úgy tűnt az ENSZ végre betöltheti a nemzetközi politikai rendszerben az őt illető, vezető szerepet és egyre nagyobb hatást képes gyakorolni az alapokmány szellemének érvényesülésére. Az 1990-es években a problémák fokozatosan jelentek meg a világszervezet tevékenységében, ami az évtized elejét az új típusú úgynevezett második generációs békefenntartás tanuló időszakává tette. Erre az időszakra is jellemző volt, hogy a missziók egyedi jellegűek, azonban már a klasszikus békefenntartó módszerekkel nem lehetett megfelelő válaszokat adni a kihívásokra. A kialakult konfliktusok kezelése átfogó, összetett, tartós megoldásokat igényelt. Ennek megfelelően a cél már nem a kialakult helyzet konzerválása lett, hanem a válság tényleges megoldása, az aktív konfliktusrendezés, amelynek célja a béke hosszú távú fenntartása és fennmaradása, a konfliktus gyökereinek felszámolása.

Finnország XX. századi története és nemzetközi kapcsolatainak fejlődés szempontjából a klasszikus békefenntartás időszakában vállalt feladatok meghatározóak. A nagy területen elterülő, ám alacsony lélekszámmal rendelkező ország számára a hidegháborús korszakban rendkívüli segítséget jelentett egy nemzetközi szervezetben való részvétel lehetősége. A nagyhatalmi szembenállás megszűnésével és az Oroszországgal kialakított bilaterális alapokra helyezett kapcsolat mellett is kiemelt helye és szerepe maradt a Finn biztonság- és védelempolitikában az ENSZ, NATO, EU békefenntartó műveleteiben való részvétel. Ennek oka, hogy a semleges Finnország védelmi erejének fejlesztéséhez, a katonai kiképzés, felkészítés sikeréhez mindenképpen szükség van tapasztalatokra. Finnország számára a békefenntartó műveletekben való részvétel nemcsak katonai és civil válságkezelő gyakorlatot jelent, hanem segítséget nyújt a finn politikai élet szereplőinek a válságkezeléssel, békefenntartással kapcsolatos jogi, pénzügyi, szervezeti, katonai és civil keretek folyamatos fejlesztéséhez. Ma már a békefenntartásban szerzett ötven éves tapasztalatának köszönhetően, Finnország jelentős előnnyel rendelkezik számos NATO tagországgal szemben a különböző válságkezelő műveletekben résztvevő állomány felkészítésében, illetve az ország által felvállalt feladat megtervezésében és kivitelezésében. Finnország tapasztalatai, melyeket felhasznál védelmi erejének fejlesztésében lehetőséget biztosítanak számára, hogy sikeresen vegyen részt a békefenntartó műveletekben.

IRODALOMJEGYZÉK

- Békefenntartásról szóló törvény: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=186>
letöltési idő: 2008-09-12 20:52
- Finn Biztonság és védelempolitikai stratégia: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=en&s=181>
letöltési idő: 2008-09-12 21:13
- Fischer Ferenc: A kétpólusú világ 1945–1989. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs 2005; 280. oldal
- Gazdag Ferenc: Európai Integrációs Intézmények. Osiris, Budapest 1999, 153. oldal
- Halmosy Dénes: Nemzetközi szerződések 1945–1982. Gondolat, Budapest, 1985 19. oldal
- Markku Nikila: Summary of Finland's role in international peacekeeping
<http://www.un.int/finland/peace.html#summary> letöltési idő: 2008-09-26 15:04
- Párizsi Charta lásd bővebben: http://www.osce.org/documents/mcs/1990/11/4045_en.pdf
letöltési idő: 2008-11-20 15:09
- Szabó Imre: A balkáni békefenntartó műveletek áttekintése.
<http://www.zmne.hu/tanszekek/kvt/digitgy/20012/eloadas/szaboi.html>
letöltés ideje: 2008-06-05 13:01
- Tépkép:
<http://formin.finland.fi/public/download.aspx?ID=23059&GUID=%7bF3F71992-D696-449B-A08-A-5B1AE5AAAC60%7d> letöltés időpontja: 2008-10-26 10:07
- Tisovszky János: Az ENSZ és a békefenntartás
<http://www.menszt.hu/content/download/618/2909/file/TSFINAL2.pdf>
letöltési idő: 2008-11-20 15:08
- www.osce.com
www.un.org
www.defmin.fi
www.formin.fi